

Fra: Nicole Nygård (nicole@normalnorge.no)

Sendt: 09.10.2016 19:08:11

Til: Hordaland Fylkeskommune - Postmottak

Kopi:

Emne: Problemer med ordningen med ruskontrakt (som ofte gjennomføres av helsesøster ved de videregående skolene)

Vedlegg:

Til de ansvarlige for videregående utdanning i fylkeskommunen

Ruskontrakt har etterhvert blitt en vanlig reaksjonsform for unge som tas for narkotika, og gjennomføres ofte i samarbeid med de videregående skolene.

Ordningen er imidlertid ikke fri for problemer.

I en [rapport](#) fra KoRus Øst beskrives urinkontrollene som ufrivillige, invaderende og urimelig kontrollerende. Det er mange etiske og juridiske problemer med ordningen. Kontrollene utføres mens en voksen ser på (de fleste helsesøstre er kvinner, og de fleste som tas for cannabis av motsatt kjønn). Dette er i strid med Helsedirektoratets [retningslinjer](#), som stadfester at prøvene skal tas på en minst mulig krenkende måte.

Flere steder nekter helsesøstrene å samarbeide med politiet, noe som fører til at prøvene må tas ved private laboratorier. De er blant annet ukomfortable med å anmelde de som de skal «hjelpe» når de feiler en prøve. Mange får ikke annet enn en kort samtale på vei til toalettet. Kontroll fremstår som det sentrale – ikke å hjelpe.

Helsearbeidere i Bergen har [sagt](#) at ordningen ikke er reelt frivillig, da presset som utøves mot ungdommene er betydelig. Derfor ser man at det som ble solgt inn som frivillig ruskontrakt nå omtales som ungdomskontrakt av tilhengere av ordningen. Ruskontrakt er på mange måter en mer langvarig og strengere sanksjon enn et forelegg – den gjennomføres mot en gruppe som i mindre grad enn voksne er i stand til å forsvare seg selv.

Antakelig hadde man aldri godtatt et så inngripende tiltak, om det ikke ble hevdet at det var et frivillig hjelpetiltak. Det er vanskelig å se for seg at alle som blir tatt virkelig har et rusproblem, og man reagerer ikke tilsvarende overfor ungdom som drikker alkohol. FNs kontor for menneskerettigheter har [anbefalt](#) at man slutter å straffe mindreårige for narkotika og Verdens helseorganisasjon at man slutter med [tvang](#) og [ufrivillige urinkontroller](#). Da er det et tilbakeskritt å bytte ut straffen med en annen kritikkverdig ordning, som i tillegg skjer med straff som ris bak speilet.

Vi er kjent med at noen ungdommer synes det er fint å kunne si til vennene sine at de går på urinprøver for å si nei når de blir tilbudt rusmidler, mens andre synes det er en krenkende ordning. Problemet er at det er umulig å vite hva de egentlig mener, så lenge presset mot dem er såpass stort. Man [vet heller ikke om ruskontraktene virker](#), eller om ungdommene begynner å ruse seg igjen etter kontrakten er fullført.

Det er de mest ressurssvake som oftest ikke klarer å gjennomføre kontrakten. Da oppstår et rettssikkerhetsproblem, idet de får dobbel straff. I tillegg kan man aldri vite om en ungdom som går på ruskontrakt virkelig har sluttet med rusmidler; mange forsøker å [lure](#) urinprøvene ved å bruke farligere stoffer som ikke vises. [Cannabis](#) gir ikke overdose eller akutte skader, men kan påvises i mange uker; farligere rusmidler kan ofte bare påvises i noen dager eller ikke i det hele tatt.

Som en konsekvens av dette, bør foresatte og ungdommer si nei til ruskontrakt, og heller ta et forelegg. Om man allerede er på ruskontrakt, bør man avbryte den. Riksadvokaten er tydelige på at ungdom har lov til å foreta et selvstendig valg om å si nei.

Vandelsanmerkningen byr ikke på problemer med innreise til USA, slik det blir hevdet, og for de aller fleste yrker som krever politiattest forsvinner den etter fem år. Om man virkelig har et rusproblem, finnes det frivillig hjelp å få andre steder. For eksempel hos [Uteseksjonen i Oslo](#), [Trondheim](#), Bergen eller Drammen, som har gode og frivillige tilbud for hasjavvenning, eller gjennom å be fastlegen om henvisning til psykolog.

FNs høykommissær for menneskerettigheter og Verdens helseorganisasjon har anbefalt avkriminalisering av bruk av rusmidler. Det er ønskelig at man bytter ut ordningen med ruskontrakt og heller utvider frivillige tilbud av typen Uteseksjonen i Oslo tilbyr. Dette for å senke terskelen for å be om hjelp; idag er det mange som kvier seg for nettopp det, i frykt for denne eller andre overdrevne/uetiske reaksjoner.

Noen saker i mediene om ruskontrakt:

- [Bevoktet og isolert på skolen](#) – Sunnmørsposten

- [Mener politiet misbruker narkotika-makt](#) – Moss Avis
- [Bergen kommune skeptisk til frivillige ruskontrakter](#) – Bergensavisen

Vennlig hilsen,

Nicole Nygård

Normal Norge